انیس الطالبین و عُدّة السالکین

صلاح بن مبارک بخاری

تصحیح و مقدمه: دکتر خلیل ابراهیم صاری اوغلی

به کوشش: دکتر توفیق ه. سبحانی

انيس الطالبين
وعدة السالكين

انیس الطالبین
وعدة السالکین

نوشته

صلاح بن مبارک بخاری

به تصحیح و مقدمهٔ: دکتر خلیل ابراهیم صاری اوغلی

به کوشش: دکتر توفیق هـ . سبحانی

سازمان انتشارات کیهان

انیس الطالبین و عدة السالکین
صلاح بن مبارک بخاری
به تصحیح و مقدمهٔ دکتر خلیل ابراهیم صاری اوغلی
به کوشش: دکتر توفیق هـ. سبحانی

بهار ۱۳۷۱- پنجهزار نسخه
چاپ و صحافی: مؤسسه کیهان

آدرس: خیابان انقلاب- بین کالج و ولیعصر- کوچه انوشیروان ـ پلاک ۱۰

سازمان انتشارات کیهان

بسم الله الرحمن الرحیم

فهرست مطالب

چند کلمه

انیس‌الطالبین وعدةالسالکین، کتابی که اکنون دردست شماست، به استناد کهن‌ترین نسخهٔ شناخته شدهٔ کتاب به تاریخ ۸۲۳ هجری، با مقابلهٔ چند نسخه تصحیح شده است. مصحح فاضل کتاب با این تصحیح- چنانکه در مقدمه هم اشاره کرده‌اند- به آرزوی چند تن از استادان ایرانی و ترک جامهٔ عمل پوشانده‌اند و یکی از متون ارجمند فارسی دربارهٔ نقشبندیه‌را احیا کرده‌اند.

بیشتر آثار برجای مانده از نقشبندیه به فارسی است و اساساً نقشبندیه طریقی ایرانی است و شیوع آن بیشتر در سرزمینهایی است که زبان فارسی و یا فرهنگ ایرانی در آنجاها نفوذ دارد و از این رو اصطلاحات طریقتی آن نیز به فارسی است که حتی در متون عربی و ترکی نیز آن اصطلاحات به گونهٔ فارسی به کار رفته است.

متأسفانه بسیاری از آثار مربوط به این طریقت به صورت خطی در کتابخانه‌ها مانده و برخی هم که در هند چاپ شده به صورتی مغشوش و مغلوط است. یکی از کارهای ارزنده که به صورتی صحیح و ارزنده چاپ شده کتاب قدسیه است که در سال ۱۳۵۴ هجری شمسی با مقدمه و تعلیقات دانشمند از دست رفته شادروان دکتر احمد طاهری عراقی به سرمایهٔ کتابفروشی طهوری به چاپ رسیده است.

در مقدمهٔ مرحوم دکتر طاهری به انیس‌الطالبین و چند نسخهٔ متأخر آن اشاره شده و پس از ذکر نام صلاح‌بن مبارک بخاری به استناد نسخه‌ها تألیف کتاب بدون شک به خواجهٔ پارسا نسبت داده شده است که این مطلب با توجه بر قدیمی‌ترین نسخ کتاب و حکایاتی که مولف یعنی صلاح‌بن مبارک بخاری از دیدارهای خود با خواجه بهاءالدین نقشبند آورده است، تردید را به کلی برطرف

می‌کند.

از صلاح‌بن مبارک بخاری تقریباً هیچ اطلاعی دردست نداریم. اما کتابی که او تألیف کرده است، مسلماً یکی از آبشخورهای عمدهٔ مآخذ عمدهٔ نقشبندیه بوده است. چنانکه محتوای کتاب رشحات‌عین‌الحیات فخرالدین علی کاشفی، و کلمات قدسیهٔ خواجه محمد پارسا، و حتی سخنان جامی دربارهٔ نقشبندیه در نفحات‌الانس را در این کتاب می‌توان یافت.

این کتاب دومین اثر مستقلی است که بعداز قدسیه از آثار نقشبندیه بدین صورت تصحیح و عرضه شده است. اگر مستقلاً برای استفادهٔ عموم خوانندگان فراهم می‌شد، بسیاری از اختلافهای نسخ در پاورقی نمی‌آمد و فقط به اختلافاتی اشاره می‌شد که مفهوم جملات را دیگرگون می‌کرد، اما مصحح در پرآشوبترین روزهای تاریخ معاصر ایران تصحیح این متن را به عنوان پایان‌نامهٔ دکتری ادبیات فارسی به راهنمایی استاد دکتر سیدجعفر شهیدی وجههٔ همت خود قرار داده بود و نابسامانیها مجال دقت بیشتر را از وی سلب کرده بود. با این همه باید اذعان کرد که علیرغم ناملایمات آن روزگاران به خوبی از عهدهٔ کاربرآمده و متنی پراز فواید تاریخی، جغرافیایی، طریقتی و لغوی را در اختیار علاقمندان گذاشته است.

آن روزها که مصحح به تصحیح این متن مشغول بود، مرحوم دکتر طاهری عراقی در خارج از ایران بود. مصحح که تعلیقات و مقدمهٔ قدسیه را بیش از مآخذ پراکندهٔ دیگر راه‌گشای خود یافته بود، می‌خواست که دکتر طاهری را از نزدیک ببیند و از نظرهای او در تصحیح کتاب برخوردار شود، اما موفق نشد. دکتر طاهری پس از بازگشت به ایران که از تصحیح کتاب خبردار شده بود، به چاپ آن اصرار می‌کرد. اینک کتاب چاپ شده است، اما مرحوم دکتر طاهری عراقی در میان ما نیست. من از طرف مصحح صدیق آقای دکتر خلیل ابراهیم صاری‌اوغلی، کتاب را به یاد دانشمند صدیق مرحوم دکتر احمد طاهری عراقی تقدیم می‌کنم، برای مصحح محترم موفقیت روزافزون آرزو می‌کنم و شادی روان مرحوم طاهری را از خداوند مسئلت دارم.

توفیق هـ. سبحانی